

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio VII. Quinam actus Intellectûs, & voluntatis sint principia formalia
processionum divinarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

unica. 3. p. P. Valent. 1. p. q. 1. punct. 3. P. Tass. d. 112. cap. 3. P. Tanner. d. 4. q. 2. dub. 4. n. 3. P. Arrub. d. 97. cap. 3. n. 8. P. Becan. 1. p. cap. 1. q. 2. P. Grana. d. tr. 1. d. 3. sect. 3. num. 12. Zume. q. 41. d. 1. q. 1. P. Compton. tom. 1. d. 50. sect. 4. n. 8. & omnes alii, qui videntur sentire, generationem formaliter esse ipsam Intellectionem; & Spirationem formaliter esse ipsam volitionem, contra quos omnes jam supra d. 2. d. n. 54. Pro quibus:

33. Argues 1. D. Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 7. & 10. dicit Verbum Divinum procedere ex memoria fecunda Patris; memoria autem solum dicit intellectum constitutum in actu primo: Sic etiam dicit Scriptura procedere ex ore Aluisimi, ex utero ante Luciferum, & ex corde, sive sinu Patris; ergo &c. Respondeo D. Aug. & Scripturam ita loqui per similitudinem ad ens creatum, ex quo sumitur exemplum ad ens Divinum: in exemplis autem non requiritur æqualitas in omnibus: aut si de Deo loquuntur, in Deo non dari propriam memoriam (idemque dicendum ad loca Scripturæ,) eo tamen modo, quo dantur, non per modum potentiae, sed actus esse principium Verbi Divini.

34. Argues 2. In creatis principium quo productionis Verbi est intellectus per modum potentiae (idemque de Voluntate respectu amoris;) ergo etiam sic erit in divinis. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia verbum, & amor in creatis producuntur ex indigentia intelligendi, & amandi, sicque ab intellectu & voluntate nondum intelligente, & amante, sed ut intelligat, & amet producuntur, ac proinde ab illis sub ratione potentiae procedunt: at verò in Divinis Verbum Notionale à Patre jam intelligente, & Amor à Patre, & à Filio jam amantibus producuntur, sicque ex solâ fecunditate, ac proinde ab intellectu, & Voluntate sub ratione actus, sub qua sunt principia ultimò perfectâ. Dixi Verbum Notionale, quia Verbum, & Amor essentialis ab intellectu, & Voluntate procedunt sub expressione potentiae.

35. Argues 3. Processio Verbi (idemque de processione Spiritus Sancti) est actus secundus; sed actus secundus debet potius procedere à Deo sub ratione actus primi, qualis est intellectus sub ratione potentiae, quam à Deo sub ratione actus secundi, qualis est intellectus; ergo &c. Respondeo minorem esse veram, bene tamen posse unum actum secundum esse primum respectu alterius secundi, & esse secundum respectu alterius primi, sicque Intellectionem Divinam esse actum secundum respectu intellectus Divini sub ratione potentiae, & esse actum primum respectu processionis Verbi, cuius est principium formale quo. Patet in intellectione creata, quæ est actus secundus respectu intellectus, & est actus primus respectu speciei memorativæ, & habitus naturalis ab illa producti.

36. Argues 4. Si intellectus, & non intellectus Divinus, esset principium formale quo processionis Verbi, (idemque de processione Spiritus Sancti,) sequeretur, hanc non esse vitalem; siquidem intellectus primariò, & essentialiter ordinatur ad reddendum intellectum intelligentem, secundariò autem ad processionem vitalem producendam; sequela autem non est admittenda, utpote contra id, quod supra diximus; ergo &c. Respondeo negando sequelam; neque enim opus est, quod principium productionis vitalis, ut talis sit, ad illam primariò ordinetur. Patet in intellectione creata, quæ est principium productionis vitalis

speciei impressæ, & habitus naturalis, ut est probabilis opinio; & tamen ad illam primariò non ordinatur. Accedit, quod intellectus Divinus, licet non primariò, essentialiter tamen ordinatur ad productionem Verbi, quod sufficit, ut sit vitalis.

Argues 5. Si intellectus esset principium formale quo productionis Verbi, deberet inter illam, & ipsum Verbum mediare productio actualis formalis, cum hæc sit via inter principium, & terminum; sed non ita mediat, mediat autem inter intellectum, & Verbum, & talis est ipsa intellectus; ergo principium processionis Verbi est ipse intellectus sub ratione potentiae, & non sub ratione actus, sive actualis intellectionis. Respondeo negando minorem; nam inter intellectionem actua-lem, & Verbum mediat productio notionalis, quæ per se primò est origo, & potest aliquo modo dici intellectus notionalis in via, sive in fieri, ut supra diximus asserentes, Intellectionem non esse formalem productionem Verbi etiam inadæquatam.

SECTIO VII.

Quinam actus Intellectus, & Voluntas sint principia formalia Processionum Divinarum?

SCOTUS in 1. dist. 2. q. 7. §. Obijciens contra, & cum eo Scotista duplicem actum distinguunt in intellectu, seu memoria Patris, alterum essentialem, & alterum notionalem, quorum neuter est ab alio, uterque tamen est immediatè ab intellectu: primus est communis omnibus Personis, quia omnes per illum redduntur æquæ, & infinitè intelligentes; secundus est proprius solius Patris, per quem Pater formaliter dicit, seu producit Verbum: Primus respicit objectum cognitum: Secundus objectum productum: per primum perficitur Pater in se; per secundum ordinatur ad Filium. Similiter eadem ratione loco cit. & expressè quodlib. 1. 2. §. Hic intelligendum est, duplicem actum agnoscit in Voluntate Patris, & Filii, quorum neuter est ab alio, uterque tamen est immediatè à Voluntate concomitantet se habentes: Primus essentialis, & communis omnibus Personis, per quem æquè infinitè sunt amantes, & respicit objectum ut amatum: Secundus notionalis, & proprius Patris, & Filii in ratione unius Spiritoris, respicitque objectum productum. Ita Scot. cit. & Alexand. 1. p. q. 42. membr. 2. Gabr. in 1. dist. 7. q. 2.

Hæc sententia Scoti quatenus illos duos actus disparatos ponit sine ordine unius ad alium communiter rejicitur: Primò, quia contraria Concilii, & Sanctis Patribus, dicentibus Verbum Divinum procedere per Intellectionem, & Sapientiam Patris. Secundò, quia sine fundamento admittunt in Deo tales actus: tum quia neque in nobis dantur: tum quia non sunt necessarij ad explicandum hoc mysterium; siquidem ipsa intellectus essentialis cum Paternitate, licet non secundum se solam potest esse principium Filii, ut infra dicemus. Tertiò, quia si ille actus, per quem Pater producit Verbum non procedit ab intellectu secundum vim intelligendi, sed secundum vim producendi, jam intellectus per accidens se habebit & materialiter tantum ad productionem Verbi; ut

se habet rationale ad sensitivum, quod formaliter procedit ab animali; sed hoc est falsum; jam enim Verbum ex vi suae formalis processionis non diceretur Sapientia genita; Verbum, & imago Patris: imò aequè formaliter procederet per Voluntatem, ac per Intellectum, cum tam Intellectus, quam Voluntas sint principia formaliter productiva; ergo &c. Quarto, quia in Deo non potest multiplicari duplex Intellectus, quorum unus sit essentialis, alius notionalis; alioqui deberent etiam sic multiplicari in Deo duplex Justitia, Misericordia, Bonitas, &c. ergo neque duplex actus Intellectus, sive duplex intelligere.

140. Alià incedit viâ Henricus quodlib. 6. quest. 1. & in sum. 4. 59. q. 9. & 10. quatenus in Deo duplicem etiam Intellectionem distinguit alteram remissam per modum simplicis notitiae, essentialis tamen, & communem toti Trinitati, per quam Pater non producit, sed tantum passivè cognoscit; alteram intensiorem per modum actus perfecti, per quam Pater Verbum producit, & hanc dicit notionalem. Similiter in Voluntate duplicem dilectionem agnoscit, alteram per modum simplicis affectus, & hanc dicit essentialis, per quam Pater, & Filius nihil producant; alteram per modum actus ferventioris, & hanc dicit notionalem, per quam Pater, & Filius producant Spiritum Sanctum.

141. Rejicitur etiam primò, quia in Deo non datur duplex Essentia, Omnipotentia, Intellectus, aut Voluntas altera essentialis, & altera notionalis; ergo neque duplex Intellectio, & Volitio altera essentialis, & minus perfecta, & altera notionalis, & perfecta; licet enim actus Intellectus, & Voluntatis Divinae communiter à Theologis distinguantur per objecta diversa, nunquam tamen ex modo cognoscendi perfectè, & imperfectè, notionaliter, & essentialiter. Secundò, quia aut illa secunda cognitio, sive Intellectio cognoscit, quod prima; aut non: Si primum; ergo superflua est illa secunda: Si secundum; ergo Personae Divinae non aequè perfectè intelligunt omnia; siquidem illa secunda intellectio perfecta, cum sit notionalis, & solius Patris, solum Patrem reddet perfectè intelligentem. Tertiò, quia sequeretur, Patrem ex necessitate, & indigentia intelligendi producere Verbum, quod est falsum.

142. Dices 1. In nobis datur hic duplex actus; siquidem intellectus per simplicem apprehensionem constituitur potens producere actum perfectum, qui dicitur verbum, (idemque de voluntate); ergo eodem modo dabitur in Deo. Respondeo primò negando antecedens; neque enim in nobis datur aliqua intellectio, quae non sit productio verbi, sive conceptus. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam: licet enim in nobis solus terminus perfectae intellectionis sit verbum; non ideo admittenda est in Deo duplex illa intellectio, altera perfecta, & altera imperfecta; falsò enim supponitur dari in Deo aliquam intellectionem imperfectam, aut minus perfectam; siquidem tam perfectè, ac intensè cognoscit Filius, ac Pater.

143. Dices 2. D. Aug. lib. 15. de Trinit. cap. 7. dicit Verbum procedere ex memoria fecunda Patris; sed fecundatur per illam simplicem notitiam ad perfectum Verbum; ergo &c. Respondeo negando minorem; neque enim memoria Patris fecundatur per aliquam simplicem, & imperfectam notitiam, quae in Deo non datur, sed potius fecundatur per notitiam perfectissimam, & comprehensivam.

Dices 3. Theologi communiter distinguunt Intellectionem Divinam in essentialis, & notionalis; ergo utramque in Deo admittunt. Respondeo Theologos per intellectionem notionalem intelligere essentialis ut conjunctam cum relatione personali, ut statim dicemus. His rejectis sententiis.

Dico 1. Principium formale quo Processionum Divinarum proximum, & immediatum est ipsa Intellectio, vel volitio essentialis communis omnibus Personis, affecta tamen particulari relatione Personae producentis, ut conditione. Ita P. & Arriaga 1. p. d. 44. sect. 3. n. 32. ubi dicit esse communem, Probatur, quia Processiones Divinae sunt immediatè per Intellectionem, & Volitionem, ut diximus; sed non datur alia Intellectio, neque Volitio, nisi essentialis, & communis omnibus Personis; ergo per hanc procedunt; non absolutè sumptam; alioqui cum sit omnibus Personis communis, omnes producerent; ergo affectam certà relatione Personae producentis. Undè:

Notabis primò, Intellectionem (idemque de Volitione,) non esse principium formale quo Verbi Divini quatenus essentialis est reduplicativè; sic enim est communis omnibus Personis, & si esset principium ut est communis, in omnibus produceret, quod est falsum: esse tamen principium specificativè sumptam, & secundum se; sic enim est una tantum: aut si reduplicativè, quatenus notionalis, prout conjuncta cum relatione personali, nempe Paternitate.

Notabis secundò, talem reduplicationem non fieri supra Paternitatem ut supra rationem formalem procedendi ut quo, sed ut supra conditionem ad producendum: sicut quando dicitur, causam no noperari, nisi quatenus approximata, non reduplicatur supra approximationem, ut supra rationem formalem, sed ut supra conditionem ad operandum. Si verò supra Paternitatem reduplicetur, sicut quando dicitur album ut album reduplicatur supra albedinem; tunc non sumitur Paternitas, ut principium formale quo, sed ut productio formalis activa. Undè hæc Intellectio quatenus notionalis est principium quo: est productio formalis: differunt in eo, quod prima reduplicatur supra Paternitatem ut conditionem; secunda verò supra Paternitatem ut productionem formalem.

Dico 2. Dictio formalissimè nihil aliud est, quam ipsa formalis productio, sive origo activa Verbi, quæ cum Paternitate coincidit, prout est fieri, seu viâ juxta superius dicta. Probatur primò, quia vox dictio, sive dicere, productionem, sive actionem sonat. Secundò, quia Verbum Divinum assimilatur nostro verbo externo, sive locutioni; siquidem per illud Deus, sicut & nos per nostrum, quodam modo dicit, aliisque, & non sibi loquitur; sed nostra dictio, & locutio in productione externi verbi formaliter consistit; ergo etiam dictio & locutio divina in productione, sive origine activa Verbi Divini, qualis est Paternitas, formaliter consistet.

Oppones 1. In nobis jam distinguuntur Intellectio, & dictio mentalis; est enim eadem actio productiva conceptus; ergo neque sic distinguuntur in Deo. Respondeo negando antecedens: Intellectio enim formaliter consistit in conceptu, ut alibi diximus in Logica, & actio productiva illius est dictio, sicque Intellectio distinguitur à dictione ut realitas à suo modo, ex quo confirmatur doctrina infra tradenda.

Hhhj

Oppones

150. Oppones 2. Dicitio debet pertinere ad Intellectum, & esse aliquid illius; sed id non videtur competere Paternitati, quæ est origo activa Verbi; ergo dicitio non coincidit cum Paternitate. Respondeo negando minorem; Paternitas enim oritur ab Essentia ut intellectiva est juxta superius dicta, sicque proportionata est ut sit productio Verbi procedentis per Intellectum; consequenterque ut sit formaliter dicitio.

151. Ex dictis colliges primò, dictionem in Deo distinguì ab Intellectione, ut quid relativum ab absoluto: & idem dicendum de volitione. Qualis autem sit hæc distinctio? Diximus jam alibi in Metaphysica tract. 1. d. 3. à n. 829. Secundò, dictionem distinguì à subsistentia, & relatione secundum majorem, aut minorem expressionem. Tertio, principium formale quo Verbi Divini non esse dictionem, sed Intellectionem; & principium formale quo Spiritus Sancti non esse spirationem, sed esse volitionem juxta superius dicta.

SECTIO VIII.

Utrum potentia notionalis, sive productiva ad intra contineatur sub Omnipotentia?

152. ADVERTES primò, quæstionem non procedere in sententia asserente, relationem esse principium formale quo aut adequatum, aut inadæquatum respectu Divinarum Personarum. Primò, quia cum Omnipotentia sit quid absolutum, non potest sub se continere quid relativum, ut per se patet. Secundò, quia jam Personæ Divinæ non forent æquæ Omnipotentes; siquidem una non haberet potentiam, quæ formaliter est in altera, nam cum potentia productiva Filii in divinis non sit minus perfectio simpliciter, quam potentia productiva creaturarum, jam Persona Filii, & Spiritus Sancti, quæ Filium nequeunt producere, carerent aliqua perfectione simpliciter.

153. ADVERTES secundò, Omnipotentiam non dici per ordinem ad terminum non involventem contradictionem, sive non esse ad quiddam non implicat respectu alicujus agentis determinati, sed in ordine ad terminum secundum se, & absolute non involventem contradictionem; alioqui quodvis agens diceretur omnipotens; siquidem quodlibet potest producere quiddam respectu illius non implicat: & Filius in divinis, licet careret potentia generandi, adhuc foret Omnipotens, quia adhuc haberet simpliciter potentiam ad omne, quod respectu illius non haberet contradictionem, quam tamen haberet potentia generandi.

154. Dicent cum *Agid. in 1. dist. 20. & Argentina*, contradictionem non esse attendendam in ordine ad agens, sed in ordine ad id, quod agitur, sive ex parte objecti, quando actus transit in exteriorem materiam; tunc enim sequitur, quodvis agens esse omnipotens: è contra verò, quando actus est ad intra, tunc contradictio debet attendi penes agens, ideoque licet Filius non habeat potentiam generandi, adhuc diceretur Omnipotens, quia generare respectu illius habet contradictionem. Sed contra, quia hujusmodi distinctio est sine fundamento; & ex illa sequitur, nostrum intellectum posse dici Omnipotentem, saltem in ratione potentia spiritualis ad intra; siquidem potest produ-

ere quiddam illi non repugnat, licet non ita possit producere actus voluntatis, qui ei repugnat producendi.

ADVERTES tertio, nomen Omnipotentia, cum involvat signum illud universale omni, quod est distributivum, aut posse distribuere potentiam, & sic idem valet Omnipotentia, atque omnis potentia; aut posse distribuere objectum potentia, id est, possibile, & sic idem valet Omnipotentia, atque potentia productiva omnium possibilium. Attamen licet aliqui pro primo, alii pro secundo sensu pugnent, existimo utrumque coincidere; id enim est esse potentiam ad omne producibile, atque continere omnem potentiam productivam, non quidem formaliter, sed eminenter; sicque quando dicimus Omnipotentiam, non dicimus omnem potentiam formaliter, sed eminenter.

ADVERTES quarto, Omnipotentiam aut posse sumi absolute secundum propriam rationem Omnipotentia: aut determinate pro certa ratione potentia ad libitum assumentis, & considerantis; hoc secundo modo, certum est posse excludere potentiam ad intra, cum id dependeat à libertate assumentis: quæstio autem procedit de Omnipotentia in prima acceptione, id est absolute sumpta, & ex vi nominis.

ADVERTES quinto ex Argentina in 1. dist. 7. q. unica art. 2. aliud esse potentiam, & aliud posse, si rigorose loquendum sit; potentia enim solum dicit principium productivum: posse autem non dicit nudum principium, sive potentiam, sed hæc expeditam, sive cum omnibus requisitis ad procedendum in actum; sicque rigorose loquendo bene potest stare potentia absque posse. Dixi rigorose loquendo, quia Autores sæpe his terminis indiscriminatim utuntur. His positus.

Prima sententia affirmat potentiam notionalem, sive principium formale quo divinarum processionum contineri sub Omnipotentia. Ita D. Athan. D. Cyril. D. Hilar. D. Aug. D. Thom. 1. p. q. 41. art. 5. ad 3. Magist. Argentina in 1. dist. 20. q. unica art. 1. conclus. 1. Marfil. Hervæus Cui. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 101. de Trinit. sect. 4. n. 9. Probatur primò ex Sanctis Patribus D. Aug. lib. 3. contr. Maximin. cap. 7. ibi: An forte dare non potuit? (loquitur de Patre erga Filium,) Ubi est potentia Dei Patris. Et cap. 15. Deus ergo cur non equalem genuit Filium, cui nec Omnipotentia desuit. Et D. Cyril. Alex. lib. 2. Theaur. cap. 1. Quiaigitur, inquit, omnia Pater potest, consubstantialis sibi ex Deo nascitur Filius. Et D. Fulgent. ad 5. objection. Arianor. Genitori, ait, (quod nefas est,) potentia naturalis admittit, si Filio paterna substantia aequalitas denegatur. Et D. Hilar. loquens ad Patrem: Impossibile, inquit, tibi nihil est, & genitum à te Filium Omnipotentia tua virtute non ambigo; ergo si Patres ex eo, quod Pater non posset generare, arguebant contra hæreticos non esse Omnipotentem, bene sequitur, potentiam generativam venire nomine Omnipotentia, sub illaque contineri.

Probatur 2. rationibus: Prima, quia Omnipotentia idem valet, atque omnis potentia, aut potentia productiva totius possibilis, qui duo dicendi modi coincidunt, ut diximus n. 153, ergo Omnipotentia continet in se omnem veram, & realem potentiam; sed potentia productiva est vera, & realis potentia; ergo sub Omnipotentia continetur. Secunda, quia Omnipotentia continet in se formaliter potentiam, quæ sit perfectio simpliciter; sed talis est potentia ad intra magis, quam potentia ad extra;